

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXVIII (32)

štev. (No.) 40

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

11. oktobra 1979

NEIZPOLNJENI UPI

Po prvi svetovni vojni ustanovljena svetovna politična organizacija Lige narodov s sedežem v švicarski Ženevi je bila že ob spočetju mrtvorajeno dete. Idealna, človekoljubna ideja ameriškega predsednika Woodrowa Wilsona, naj se prikljubi v življenje mednarodna ustanova vseh narodov za sporazumno reševanje medsebojnih sporov, da bi se v bodoče preprečila vsaka vojna in bi utrujenemu človeštvu zagotovili trajen mir, je dobila smrtni udarec ravno od naroda, ki ga je zastopal Wilson. Ameriški senat je odklonil članstvo Združenih držav v Ligi narodov; a brez sodelovanja te že takrat vsestransko najmočnejše države na svetu, na drugi strani pa brez udeležbe Rusije, zvijsajoče se v revolucionarnih bolečinah, iz katerih se je rodil sovjetski komunistični sistem, Liga narodov ni imela pogojev za življenje. Je res samo životarila, dokler je nista Mussolini in Hitler popolnoma uničila. Temu razvoju je sledila druga svetovna vojna.

Vendar je ideja o mednarodni mirovni organizaciji živela naprej, in ob koncu druge vojne močno nanovo zaživela z ustanovitvijo Združenih narodov l. 1945. Tokrat je bilo novorojeno dete krepko in zdravo, ker sta mu botrovali obe svetovni velesili: Združene države in Sovjetska zveza. Organizacija je bila pod vodilno idejo Amerike idealno zamišljena; takrat je bila Amerika kot zmagovalna država na višku svoje moči in ugleda, njene želje so zato imele tehtno veljavo, ki se jim je komaj kdo drznil upreti.

Ustanovna listina Združenih narodov (Charter) vsebuje visoka načela in naloge, ki naj jih ustanova uveljavlja pri urejanju razmerij med narodi na svetu. Služi naj kot center za usoglašanje akcij posameznih narodov (čl.1), da bi se s tem ohranjala mednarodni mir in varnost ter se razvijali prijateljski odnosi med narodi. V teh besedah je obsežno jedro ustanove, ki je v prvih letih svojega delovanja v navedenem smislu izdelala in uzakonila vrsto sklepov, kako naj se stavljeni cilj zasleduje. Med njimi je najbolj na široko znana deklaracija o človekovih pravicah iz l. 1948, ki sodi med najodličnejše akte Združenih narodov. Škoda le, da sklepi ZN legalno ne obvezujejo držav glede njih izvajanja, čeprav so kak sklep notranje odobrile, in škoda, da ni nobenih sankcij, s katerimi bi bilo mogoče vsaj do neke mere primorati jih, da sprejeto obveznost izpolnijo.

Glede članstva je bil sprejet princip popolne enakosti v vsakem pogledu. Vsaka država članica ima en glas, pa naj bo teritorialno majhna ali velika, po številu prebivalstva številna ali revna. Le za Sovjetsko zvezo, ozemeljsko najobsežnejšo državo so bili določeni trije glasovi (razen zveze še za Ukrajino in Belorusijo). Zdi se, da l. 1945 nihče ni računal z možnostjo, da bodo kmalu nastajale 'države', podobne starogrškim mestnim državam le s peščico prebivalstva.

Ob ustanovitvi število članic ni doseglo niti 50 držav, in te so bile v večini demokratične dežele starega sveta, dočim je ostala Sovjetska zveza s svojimi komunističnimi sateliti v manjšini. Danes, po 34 letih, se je pri zasedanju glavne skupščine ZN nabralo 152 držav članic. Od teh zastopa najmanjša, Seychelles, komaj 60.000 ljudi, med tem ko govori Kitajska delegacija v imenu 900 milijonov. Toda to ni toliko važno kot je važna resnica, da se je v vdorom novih, večinoma majhnih držav bistveno spremenila struktura in značaj ZN. Iz bivših kolonij v Afriki in južni Aziji nastale države so skoraj po nujnosti razvoja v oblasti raznovrstnih diktatorjev in totalitarnih sistemov. Take sisteme pa prinašajo in hočejo uveljaviti tudi v ZN. Pri tem se ne brigajo za ustavna določila ustanove, ki štiti pravice in upoštevanje stališča manjšine, ampak v svoji blokovni politiki brezobzirno vsiljuje večinska stališča, ugodna namenom novih držav; nestvar-

JANEZ PAVEL II. V AMERIKI

ODMEVI NOVE ZEMLJE. PAPEŽEV POVRATEK

V zadnji številki smo že opisali romanje sedanega papeža na Irsko in njegov prihod v Severno Ameriko. Po sprejemanju v Boston je Janez Pavel II. odletel v New York, kjer je govoril pred skupščino Združenih narodov.

Še vsem nam je v spominu, ko je njegov prednik Pavel VI. pred leti na istem mestu rotil človeštvo: „Nikdar več vojne.“ Ga je človeštvo poslušalo? Res ni bilo velikih uradnih vojn. A koliko vsakodnevnega pretakanja krvi, koliko nasilja, koliko krivic!

Vse to je omenil sedanji papež, ko je govoril predstavnikom vseh držav sveta. Obsojil je oboroževalno tekmo in zahteval od vlad, naj spoštujejo človečanske pravice. Obsojal je države, v katerih vlade iz enega ali drugega vzroka ločijo državljane med prvo in drugorazredne. Omenjal je svetovna področja, ki se nahajajo v krizi in jih druge za drugimi imenuje. Svoj govor, ki je žel bučno odobravanje prisotnih delegatov, je sveti oče zaključil z željo, naj bi Združeni narodi vedno ostali kot „resnični sedež svobode narodov in ljudi, v njih želji po boljšem svetu“, in ponovil Pavlove besede: „Ne več vojne, nikdar več vojne. Nikoli eni proti drugim“, niti ne „eni nad drugimi“, temveč vedno in ob vsaki priliki le „eni z drugimi“.

V New Yorku je papež prisostvoval še mnogim zborovanjem, kot v Battery Park, kjer je zlasti pozdravil judovske prebivalce, in v Madison Square Garden in maševal v katedrali sv. Patricija. Rotil je navzoče, naj opustijo vse načine razizma in socialne diskriminacije.

Iz New Yorka je romar miru odhitel v Filadelfijo. Od tam pa je šel v Chicago, kjer je zlasti posvetil veliko pozornost tujim naselencem. Sestal se je in imel tudi mašo za svoje sorojake. Poljakov je namreč v Chicagu ogromno. Še prej je v Filadelfiji zavrnil zahtevo liberalnih skupin po ženskem duhovništvu. Istočasno je poudaril tu-

di važnost duhovniškega celibata.

Papežev obisk v Ameriki je bil tipično pastoralen. Če izvzamemo nastop v Združenih narodih, Organizaciji ameriških držav in sestanka s Carterjem, je papež nenehno rotil, razlagal in ponavljal učiteljstvo cerkve glede problemov, ki pereče skrbijo sedanjega človeka. Tako je v Chicagu obsodil splav, samospolnost in evtanazijo. Spominjal je tudi ameriške škofe, naj razlože svojim vernikom veto, ki ga je Cerkev izrekla glede protispolnih sredstev. „Ne moremo vseh zadovoljiti, niti se izmakniti kritiki,“ je dejal Janez Pavel II., zavedajoč se statistik, ki povedo, da 80 odstotkov ameriških katoličanov (teh je ok. 49 milijonov) uporablja za kontrolo rojstev fizična ali kemična sredstva. Zlasti je papež povsod svaril pred „napadi materializma, poplavo sekularizacije oslabelosti moralnih načel.“

V Washingtonu se je sestal s predsednikom Carterjem, s katerim sta na enourni konferenci debatirala o raznih svetovnih problemih. Kot v drugih mestih je tudi tu papež maševal na prostem vprilo več stotisočglave množice.

V Washingtonu je papež pohitel tudi na sedež Organizacije ameriških držav, kjer je znova obsojal oboroževanje in rotil k spoštovanju človekovega dostojanstva in k delu za razvoj narodov.

V Washingtonu je papež zaključil svoje ameriško romanje. Od tu je poletel nazaj v sveto mesto Rim. Spremljala ga je ljubezen večine ameriških katoličanov in tudi ostalih kristjanov. To je bil eden izstopajočih odtenkov njegovega obiska v Ameriki. Navdušen sprejem, globoka vernost in zbranost pri verskih obredih. Tako na primer v Washingtonu, ki je eno izmed najmanj katoliških ameriških mest, se je v kratki razdalji od kapitola zbrala k papeževi maši nepregledna množica katoliških in nekatoliških vernikov.

ROJAKI!

29. oktober je dan zgodovinskega spomina, ki pove, da je naš narod, zavedajoč se svojih pravic in svoje lastne moči, zaokrenil sto in stoletni razvoj in drzno usmeril svoj čolnič usode v novo državno življenje, ki naj ga vodi in določa slovensko ljudstvo samo. Zato nam je 29. oktober praznik veselega navdušenja in ponosnega zmagovalstva.

Za Slovence pomeni 29. oktober 1918 začetek narodno-državnega življenja; pomeni konec zapostavljanja slovenskega jezika v cerkvi, šoli in uradu, pomeni konec socialnega in gospodarskega zatiranja vsaj velike, osvobojene večine Slovencev po tujcih, konec ozemeljske razkosanosti na Kranjce, Štajerce, Korošce, Primorce in konec črno-žolte zastave, ki je prinesla v teku stoletij toliko bridkega in toliko žgočih krivic zatiranemu slovenskemu narodu. Padla je in poteptali smo jo kot simbol suženjstva in na njeno mesto smo dvignili, da je zmogovito zaplapolala SLOVENSKA BELO-MODRO-RDEČA ZASTAVA NARODNE SVOBODE.

no napadajo njihovi delegati zagovornike drugegačnega mnenja; namesto sodelovanja in soglasja sejeje prepir, spor in sovraštvo.

Kar je posebej značilno, je dejstvo, da države Tretjega sveta dosledno in redno nikoli ne napadajo komunističnih zastopnikov s Sovjetsko zvezo na čelu, redno pa demokratične, socialno in gospodarsko razvite države Zahoda, v prvi vrsti Ameriko. Človek nehoti začne dobivati vtis, da postaja situacija nevzdržna, in se mora čuditi neskončni potrpežljivosti velikih zapadnih demokracij, da tako mirno prenašajo sedanje stanje v ZN. Deset odstotkov prebivalstva na svetu mojštruje dvetrejtinsko večino v glavni skupščini; in okrog 30 demokratičnih narodov, ki so seveda v veliki manjšini, finančno vzdržuje ustanovo ZN s prispevki v višini 70% proračuna, sama Amerika prispeva v blagajno ZN 25%.

Spričo opisanega stanja v glavni skupščini ZN, kjer prevladuje neodgovorna, diktatorska atmosfera totalitarnih režimov, je razumljivo, da se bistveni, zelo občutljivi mednarodni proble-

mi skoraj redno obravnavajo in rešujejo zunaj ZN, recimo vprašanje Berlina, Vietnama, Rodezije, Srednjega vzhoda, razorožitev, omejitev atomskega orožja itd. V takih okoliščinah ni čudno, če je časopis The Daily Express of London ob padcu ameriškega Skylaba na avstralska tla zapisal, da bi bil bolj primeren cilj glavni stan ZN v New Yorku, ta „svetovna prestolnica sleparstva (humbbug) in hinavščine (hypocrisy)“. Ostre besede, ne res? Kažejo pa, kako sedanja ZN širi po svetu razočaranje zaradi neizpolnjenih upov.

In vendar svobodoljubne države svetovno ustanovo vzdržujejo. V nji vidijo instrument za rahljanje napetosti med narodi: tu se zberejo delegati iz celega sveta, vsak ima priliko, da javno izpove svoje težave in se na televiziji pokaže svojim ljudem doma, kako uspešno brani njih interes. Je to psihološka varnostna zaklopka ali ventil, ki zmanjšuje mednarodno napetost in s tem služi miru.

Kljub neizpolnjenim upom torej vendar še koristna ustanova!

L. P.

EXHORTACION A LA PAZ

“Os pido solemnemente que hagais todo lo que esté en vuestro poder para frenar la carrera de armamentos en este continente. No hay diferencias entre vuestros países que no puedan ser superadas pacíficamente. Qué alivio sería para vuestros pueblos, cuántas oportunidades nuevas se abrirían a su progreso económico, social y cultural, y qué ejemplo tan contagioso se daría al mudo, si la difícil empresa del desarme llegase a encontrar aquí una solución realista y decidida.”

Povsod pozdravi, povsod navdušene. Matere so dvigale otroke in jih stezale proti papežu, da bi jih blagoslovil. Mladina je željno pila besede pastirja. Verniki so pritrdjevali njegovim napotkom. Škofje so bili potrjeni v svoji avtoriteti in v moralnih principih, za katere se borijo v zmaterializiranem svetu. V družbi, ki iz dneva v dan doživlja pojav nenehnega kršenja in rušenja avtoritete, je papeževa pojava zrasla kot osebnost resničnega vodje in očeta. In ne za ceno popuščanja v prin-

cipi in napotkih, marveč prav zaradi nenehnega vztrajanja na verskih in moralnih načelih. Morda se je skrajnim skupinam zameril. Verniki so mu s solzami v očeh izrekli svojo otroško zvestobo.

Papež se je vrnil v Rim. Sedaj počiva v Castelgandolfu. Nova zemlja je ostala za njim. A od tam pričakuje Cerkev odmeva. Odmeva obnovljenega globokega verskega življenja, ki naj ojači Kristusovo luč in sveti v temini dvajsetega stoletja.

ODMEVI HAVANSKE KONFERENCE NEOPREDELJENIH

JUGOSLAVIJA ČEDALJE BOLJ OSAMLJENA

Dunaj, 23. septembra 1979

središča in napoditi braničev v gozdove.

UJETNIK SVOJIH DOBAVITELJEV

Politika neopredeljenosti v Jugoslaviji ni iznajdba Titovega režima. Že od nekdaj je globoko zakoreninjena. Tako je npr. še pred vojno govoril dr. Korošec o potrebi jugoslovanske politike zunaj in med obema tedanjima blokoma, kar bi lahko veljalo tudi za danes. Tak nevezana politika je v skladu z zgodovinskim razvojem Srbije in kasneje prve Jugoslavije. Zmeraj so obstajali tekmovalni vplivi velesil. Zato je veljalo uveljavljati se kot neodvisen faktor. In na to se je oslonil Tito. Tudi potovanja Jugoslavija bo verjetno svojo zunanjo politiko oslonila tja, kjer bo težnja po obstajanju zunaj obstoječih blokov velesil.

Na havanskem zasedanju ni šlo za kako abstraktno politično idejo, temveč za dejansko gibanje, na katerega ustroju in ideološko-politični usmerjenosti je Titova Jugoslavija odločilno sodelovala. Velik napor je podvzela tudi za ohranjanje te smeri v gibanju. Jugoslovanski diplomati so se vrnili iz Havane utrjeni in blešči. Aleksander Grličkov iz beograjskega zunanjega ministrstva, ki je imel važno vlogo pri pripravi havanskega zasedanja, leži zdaj v bolnišnici, na srečo težko bolan. Miloš Mišić je zdravje odpovedalo že v Havani. Uradno pa slavijo v Beogradu zmago. Beograjska „Politika“ od 12. septembra trdi v uvodniku, da je zmaga „resnična neodvisnost“, da se načela ohranjajo, Tito da je bil deležen posebnega upoštevanja in z višanjem članov Koordinacijskega odbora od 25 na 36 bo lažje soočiti se z morebitnimi manipulacijami „koordinatorja“ Kube.

KUBA PREVZEMA VODSTVO

Malo drugače gledajo na stvar Kubanci in njihovi prijatelji, vključno Sovjeti: Načela — tako pravijo — so nekaj abstraktnega in ne tako važna. Bistvena je njihova aplikacija na posamezne primere. Tako so ne npr. kubanski predlogi glede Kambodže in obsodbe Egipta vendar daljnosežno uveljavili. Poleg tega se je izkazal Castro kot neprimerno predvidevnejši kot Tito.

Jugoslavija se je znašla v težkem položaju. Kljub Titovemu obisku v Moskvi, se mu ni posrečilo zagotoviti si kubansko naklonjenost. Kubanski osnutek za končno resolucijo je bil razmerno pozno razdeljen in je neprijetno odjeknil v Beogradu. Že iz časovnih razlogov ni mogla Jugoslavija podvzeti proti njemu splošne kampanje. Omejila se je na spodbijanje načelnih točk in na take, ki so neposredno z načeli v zvezi. Kljub predvideni zmagi je ostal Beograd prizadet glede načel v zvezi s političnimi problemi. Končni „kompromis“ glede Kambodže ustvarja za Jugoslavijo vznemirljivo dejstvo: Pred vrati nevezanih držav napadeni režim kake dežele očividno sploh ne pride do besede, če uspe napadavcu naglo zasesti večja

Še bolj kočljiv bi mogel postati egiptovski primer. Egipčani zamerijo Beogradu, da ni v Havani niti s prstom mignil v njihovo obrambo in da se tudi sicer izogiba vsakršnemu sodelovanju z Egiptom, ki je bil vendar eden izmed ustanovnih članov gibanja nevezanih držav. Egipčani vidijo v tem jugoslovansko težnjo po vse prenašnem „tuljenju z volkovi“ in sprejemu slabših izglede za takimeňovane neradikalne arabske države. Tega ne bodo pozabili. Vprašanje je, če ima Beograd sploh še svobodo odločanja glede zahtev radikalnih arabskih dežel v okviru bloka nevezanih. Petrolej dobiva Jugoslavija po vrstnem redu dobavljenih količin iz Iraka, Libije in Alžira. Večino tega plačuje lahko z gospodarskimi storitvami namesto z devizami. Samo v Iraku dela nekaj tisoč delavcev in inženirjev pri delih v neposredni zvezi s petrolejsko preskrbo Jugoslavije. Če bi moral Beograd na lepem plačati petrolej z devizami, bi bila to katastrofa. In tako je dežela znotraj bloka nevezanih v veliki meri ujetnik svojih dobaviteljev.

INDIJSKI PREDLOG

Zaskrbljeno je moral Beograd ugotoviti, da je ostala Jugoslavija v diplomatskem boju s Kubo na dolgi progi osamljena in je naletela tudi pri svojih simpatizerjih le na mlačen odziv. Vzrok je iskati v predlogih Indije (tudi ustanovni član gibanja), katere mnenja so mnogim članom, posebno zmernim, merodajna: Gibanje nevezanih držav naj bi bil „klub“ z nekimi skupnimi interesi in bi člansko izkaznico predstavljali določeni osnovni politični nazori. Kaj več ne bi smeli od njega zahtevati. Predvsem je razumljivo, da imajo člani poleg članstva v klubu še mnoge druge interese in stališča, morda celo važnejša. Indija na primer gleda na problem Kambodže v zvezi s Kitajsko z nezaupanjem. Gibanje nevezanih bi nemara moglo imeti v Zvezi narodov ali v gospodarskem dialogu Sever-Jug neko usmerjevalno funkcijo, a komaj kaj več.

Iz tega sledi, da je jugoslovansko stališče s svojim ciljem določeno opredeljene akcijske enotnosti in široko zajete politične osnove nevezanih bilo od večine članov le malo bolj upoštevano kot v jedru enak, a drugače usmerjen kubanski poskus. Sicer pa je resnična nevezanost prišla bolj do izraza v govorih Nyerera ali singapurskega zastopnika kot v Titovem govoru. Beograjski inozemski opazovalci se sprašujejo, če se ogromen napor s svojo enostranostjo, z zanemarjanjem drugih jugoslovanskih koristi in z izdajanjem velikih vsot denarja ne bo s časom iztekel na mrtvi tir.

F. A. Z.

BREŽNJEV UMIKA TANKE

VARŠAVSKI PAKT SE BOJI AMERIŠKIH RAKET

Pretekli teden je sovjetski veljak, 72-letni Leonid Brežnjev prišel v vzhodni Berlin na slavnosti tridesete obletnice ustanovitve Nemške demokratične republike. Med svojim bivanjem v Berlinu je Brežnjev v nagovoru izjavil, da bo Sovjetska zveza enostransko umaknila iz vzhodne Evrope dvajset tisoč vojakov in tisoč tankov. To da stori kot izraz želje po miru in dobre volje. Od zahodnoevropskih držav in ZDA zahteva, naj opustijo svoj namen modernizacije strateškega orožja in uporabe novih srednjesežnih raket (ameriške Pershing - 2 in Cruise).

„Jasno moramo govoriti“ je dejal Brežnjev. „Vključitev teh raket bi temeljno spremenila strateški položaj na kontinentu. Namen tega je razbiti ravnotežje sil, do katerega smo prišli v Evropi, in zagotoviti vojaško nadmoč NATO-ovega bloka.“

Brežnjev je še pojasnil, da bo omenjene tankovske sile in pehoto umaknil iz vzhodne Evrope v roku prihodnjih dvanajst mesecev. In še „svečano zagotovil“, da Sovjetska zveza v zadnjih desetih letih ni z ničemer povečala raketnih sil na tem področju.

Reakcija na to Brežnjevo ponudbo je bila tako v Evropi kot v ZDA precej hladna. Vsi so sicer priznali, da ima „pozitivne odtenke“, vendar je Carterjev obrambni svetovalec, Poljak Brzezinski takoj izjavil, da bo ZDA nadaljeval s svojim načrtom ojačevanja strateških sil NATO.

Zadevo je treba gledati s pravega vidika. Pred kratkim so sovjeti zamenjali svoj raketni sistem. Namesto že nekoliko ostarelih raket so postavili nove SS-20, ki precej nadkriljujejo raketni sistem zahodnih zaveznikov. NATO se že od tedaj pripravlja, da izvede slično zamenjavo in si pridobi že omenjene Pershing-2 in Cruise. Po mnenju Brzezinskega hoče Sovjetska zveza le pridobiti na času in zavlačevati oboroževalni načrt NATO.

Poleg tega imajo sovjeti že nekaj časa predviden umik določenega števila svojih čet iz vzhodne Evrope. V državah članicah Varšavskega pakta se nahaja trenutno 34 ruskih divizij, kakih 340.000 do 400.000 mož, 1700 letal in 10.500 tankov. Amerikanci imajo kot protiutež v Zahodni Nemčiji nastanjenih le 290.000 mož.

„Čutimo, da moramo nevtralizirati obstoječo neenakost sil, ki je ogrožujoča za zahodno Evropo in bi lahko ustvarila vzdušje nestabilnosti,“ je zatrjeval Brzezinski.

Kljub temu negativnemu odmevu sta dan za tem vzhodna Nemčija in ZSSR podpisali skupen dokument, v katerem ponovno pozivata članice NATO, naj vendar odnehajo v svojem namenu modernizacije strateškega orožja. Opozicija jih, da imajo pred sabo „zgodovinsko odgovornost“. Brežnjev pa je še zagrozil, da bi se lahko izjalovili vsi mirovni napori, če bi zahodne sile „skušale nagniti v svoj prid sedanje ravnotežje sil v Evropi.“

ATUCHA II, ČLOVEKOVE PRAVICE IN ARGENTINSKO MESO

Argentina ima v načrtu graditev nove jedrne elektrarne Atucha II. Ponudbo sta stavili dve firmi in sicer zahodnonemška KWU (Kraft Werk Union) članica zasebnega Siemensovega koncerna, ki je že gradil Atucha I. Poleg nje pa kanadska državna Komisija atomske energije, ki že gradi v Argentini atomsko elektrarno v Embalse pri Río Tercero v provinci Córdoba.

Vse je z gledalo, da bo uspela s svojo ponudbo Kanada in bo njej dodeljena gradnja Atuche II. Njena ponudba je predvidevala 1075 milijonov dolarjev, nemška ponudba KWU 1579 milijonov dolarjev stroškov.

V ponedeljek 1. oktobra je bilo uradno objavljeno, da je sprejeta ponudba nemške KWU. Tega dne je namreč predsednik argentinske državne komisije za atomsko energijo admiral Castro Madera objavil, da je vlada sprejela nemško ponudbo. Castro Madera je v utemeljitvi poudaril, da ima argentinska vlada najboljšo mnenje o nemški firmi, ki je zgradila Atucha I. Zgrajena je bila v dogovorjenem terminu, ne da bi firma povzročila nobeno nesrečo, kar dokazuje prvovrsten organizacijski ustroj podjetja. Tudi je firma redno na uslugo pri Atuchi I, celo tedaj, ko po pogodbi ni obvezana. Tudi tehnični pogoji KWU nadkriljujejo kanadske.

Nasprotno temu je bila 1. 1973 s kanadsko državno firmo podpisana pogod-

ba za jedro elektrarno v Embalse za 320 milijonov dolarjev. Ker delo ne bo končano v terminu, ampak se bo zavleklo za dve leti, bodo stroški narasli na 1 milijardo dolarjev. Poleg tega naj bi Kanada v ponudbi za Atucha II zahtevala take kontrolne pravice, ki presegajo okvir izdelave pogodbenega objekta. Tako je utemeljeval admiral Castro Madera.

Odločitev argentinske vlade je v Kanadi povzročila razburjenje in presenečenje. Iskali so krivca in je prvi napad bil naperjen proti zunanji ministrici Flori McDonald, ker naj bi neposredno pred odločitvijo argentinske vlade v govoru, ki ga je imela v Združenih narodih, napadla Argentino zaradi kršenja človekovih pravic. Gospa se brani, da ona ni povzročila odklonitve kanadske ponudbe. Šef prodajnega oddelka kanadske firme Ross Campbell pa je odgovoril, da ve, da je bila argentinska vlada do njenega izpada v Združenih narodih pripravljena sprejeti kanadsko ponudbo. Nekateri so mnenja, da je na odločitev argentinske vlade vplivalo tudi naročilo nemške vlade, s katerim kupi veliko količino argentinskega mesa in da prve pošiljke že plovejo v nemška pristanišča.

Sicer pa: pri mednarodnih pogodbah v milijardah dolarjev je težko ugotoviti, kaj v konkurenčnem boju med dvema firmama potegne tehniko na eno ali drugo stran.

MEDNARODNI TEDEN

NA JAPONSKEM so imeli splošne volitve. Vladajoča Liberalna demokratska stranka je nazadovala za eno mesto v zbornici. Močno so nazadovali tudi komunisti, napredovali pa socialisti. Liberalci so še vedno najmočnejša stranka (248 poslancev) drugi so socialisti (117 poslancev). Vendar sedaj zahtevajo, naj ministrski predsednik Ohira odstopi, „zaradi volilnega poraza“.

V SREDNJEAMERIŠKI DRŽAVI El Salvador, se nenehno nadaljujejo manifestacije in poulični spopadi. Pred kratkim so tudi gverilci ugrabili predsednika domače banke. V Bogoti in Cali, država Kolumbija, je večje število stavkajočih delavcev in študentov zasedlo cerkve.

V DESETIH LETIH bo hudo primanjkovalo petroleja. Tako zagotavlja vodje Organizacije petrolejskih držav, ki predlagajo, naj tako proizvajalci kot potrošniške države pripravijo načrt, ki naj vsaj omili to črno bodočnost.

SOVJETSKA BRIGADA okoli tri tisoč mož, ki se nahaja na Kubi, „ne bo poslana na nobeno točko zahodne poloble.“ Tako naj bi zagotovila Sovjetska zveza severnoameriški vladi, katero skrbi prisotnost sovjetskih vojakov na karibskem otoku.

AMERIŠKA VLADA je zagotovila, da „nima namena prodajati orožja Kitajski.“ Možnost take kupčije je pretrpela javnost potem, ko je bilo objavljeno poročilo komisije za obrambo, v katerem je bila nasvetovana ta poteza.

V MADRIDU so zaskrbljeni zaradi „južnoameriških zločincev“. Računajo, da je vsaj kakih tisoč tatov in roparjev, največ Kolumbijcev, Čilencev in Urugvajcev. Pobegnili so iz matičnih držav, kjer so oblasti „preveč ostro“ nastopale proti njim, in našli v Španiji „raj zločina“. V teh tisočih seveda niso vsi „politični“ zločinci, pobege gverilci, ki jih je mnogo tudi v Španiji. A njihovo delovanje je mnogo bolj velikopotezno, in imajo mogočne „strice“.

V ITALIJI ne najdejo miru pred levičarskimi teroristi. V Turinu so znova doživeli oborožene atentate na visoke uslužbenke velepodjetij. Te napade si pripisuje skupina „Prva vrsta“.

V ČILU so po šestih letih vojaškega režima doživeli prvo dovoljeno delavsko stavko. Vlada je namreč izdala nov zakon, in v okviru tega zakona je stavkalo v Concepción 22 delavcev neke tiskarne.

NEVARNOST JEDRNE KATASTROFE se je znova pojavila v ZDA. To pot na obali reke Missisipi, v Red Wing. Tam je iz domače jedrne centrale, ob neki okvari, ušla manjša količina radiaktivnega plina. Čeprav so strokovnjaki okvaro takoj kontrolirali in nevarnost odstranili, je vendar dogodek hudo ostrašil okoliške prebivalce. Okoli petdeset manifestantov je zahtevalo, naj jedrno centralo enostavno zapro, dokler ne bodo ugotovili, da ni nevarnosti, da bi se slične okvare ponovile.

101) točno vojno, drugi — komunistom v Sloveniji, v času Hitler-Stalinovega pakta, dati možnost ljudske vstaje, revolucije. Zato imajo krščanski socialisti in napredni kristjani v OF bistveno krivdo pri nastanku komunistične revolucije v Sloveniji.

In ta knjiga podaja podatke, kakšno pot je hodila krščansko socialistična frakcija od Krekove ustanovitve JSZ v sklopu organizirane katoliške skupnosti preko priznanja marksističnega „razrednega boja“ do vstopa v OF in s tem do aktivne soudeležbe v komunistični revoluciji.

In ta pot nas bo vse zanimala, ker smo mnogi zrastle iz Krekovega gibanja, da vidimo, kako se je čisti studentec stekel v — rdeče morje.

In prav to tezo napisati in dokazati ima namen ta knjiga.

Razdeljena je na pet poglavij. I. Krščanski socializem v zahodni in srednji Evropi med obema vojnama. To je evropski okvir za gibanje, ki stremi krščanstvo pomiriti s socializmom, oz. socializem postaviti na religiozno osnovo. To ni novo gibanje, ampak segajo poskusi že sto let nazaj, predvsem v protestantski svet (angleški laburizem je že plod takega razvoja). Tudi na Nizo-

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Za tiste, ki radi posvečamo pozornost svojevrstnemu potekanju argentinskega političnega življenja, je zanimivo ugotovljati, kako se tu, bolj kot kje drugje, „zgodovina ponavlja“. Argentinska politika ima svoje tradicije, katerih vzrok je težko razložiti. Nimajo nekega logičnega ozadja, predstavljajo pa tisti del „življenja in dogajanja“, ki spada v tukajšnjo politično folkloro. To smo zopet lahko dognali ob bledem pozikusu upora, ki ga je zaigral pred dnevi general Menéndez, in o katerem smo poročali že v prejšnji številki.

General Menéndez je bil poveljnik tretjega korpusa vojske, ki ima svoja področja v provinci Córdoba. In prav ta provinca ima tisto svojevrstno tradicijo „upornosti“, ki se ponavlja v civilnih ali vojaških režimih, in katere nosilci so tako civilisti kot vojaki.

„Junaka Córdoba“ so jo imenovali ob revoluciji, ki je leta 1955 strmoglavila peronistični režim. „Reformistična“ je bila leta '18, ko je laiciistično gibanje spremenilo celotno univerzitetno in kulturno strukturo dežele. „Goreča“ je bila v letih Onganijeve vlade, ko je zloglasni „cordobazo“ strl v prah in pepel navidezno mirno življenje „argentinske revolucije“. La Calera, mirno cordobsko naselje, je bilo prvo, ki ga je spretnim udarcem zasedla novorojena mestna gverila, in s tem začela nov način prevratnosti v Argentini. V Córdoba se je prvič v Argentini govorilo o „teologiji revolucije“. Itd. Itd. In končno se je v Córdoba uprizoril prvi vojaški upor proti sedanji vladi.

General Menéndez je bil takoj „upokojen“. Potem so mu naložili še tri mesece vojaškega zapora. Ko se je poslavljaj iz Córdoba, je izjavil, da so „vojaške vlade atipične, slučajnostne in neustavne. Izvajati pa morajo oblast na vojaški način, da najdejo velike rešitve narodnim problemom; samo to more opravičiti njih prisotnost na oblasti...“ Po tem dogodku razpravljajo vojaške oblasti o podaljšanju njegovega zapora.

Menéndezov puč je sprožil, kot je bilo pričakovati, tudi političen odmev. V četrtek 4. t. m. je Radikalna stranka objavila dokument, v katerem bistveno zahteva čim hitrejšo povrnitev v ustavno življenje. Čeprav niti enkrat ne omenja volitev (ali jih morda podzavestno ne želi?), obsoja vsakršen poizkus kontinuitete sedanje vlade in zahteva popolno svobodo za politične stranke, sindikalne, gospodarske, mladinske in druge organizacije. Nato postavlja še zahteve glede delovanja na gospodarskem, socialnem, sindikalnem, vzgojnem, tehničnem in celo občinskem področju. Resnemu opazovalcu se vendar čudno zdi, zakaj toliko zahtev in svetov, ko se vendar v jedru dokumenta bistveno poglobljejo za čim hitrejšo povrnitev v demokracijo.

Na ta dokument se je le mimogrede odzval notranji minister gen. Harguindeguy, ki se je izrazil, da izgleda, kot da bi avtor omenjene izjave že dolgo časa bil odsoten iz države. Kot da ne bi poznal namena vlade, da bo tudi prihodnji predsednik vojak, in bo vojska vladala, dokler ne bodo postavljeni temelji za trdno demokracijo. Dokument

je razburil peroniste, kajti iz njega je razvidno, da radikali opravičujejo in soglašajo z vojaškim procesom, ki je leta 1976 strmoglavil peronistično vlado. Vendar je sedaj najvidnejši peronistični vodja, Deolindo Bittel, pozval peronistične vrste, naj ne odgovarjajo radikalom. Gotovo je imel v mislih možnost kakega bodočega skupnega nastopa. Sploh med radikali in peronisti že dolgo ni bilo medsebojnih sporov. Nasprotno, odnosi so dobri.

Še ena izjava je ta teden zbudila pozornost javnosti. Objavila jo je novoustanovljena CUTA (Conducción Unica de Trabajadores Argentinos — Edino vodstvo argentinskih delavcev), zadnji posrečeni poizkus sindikalne edinosti in potomka, ali bolje, dedič razpuščene CGT.

V omenjeni izjavi najprej poje slavo uspehim poizkusom edinosti; nato zahteva od vlade sindikalno svobodo; omenja velike zasluge argentinskega sindikalizma v preteklosti, celo v boju proti prevratnim gibanjem; govori o delavskih plačah, ki jih je treba krepko povišati, brani dosedanje strukturo sindikalnega socialnega skrbstva (ki ga bo kmalu spremenil nov tozadevni zakon), itd., itd. Pravzaprav popolnoma nič novega, nov je le organizem, ki je izjavo podal. Ob tem je zanimivo omeniti, da je prav zadnje dni, med potovanjem s predsedniško komisijo na Japonsko, gospodarski minister dr. Martinez de Hoz izrazil potrebo dialoga s sindikalnimi organizacijami. Izjavil je prepričanje, da „bodo oni prvi podprli ta načrt“, če do tega dialoga pride in razlože sindikalistom podrobnosti gospodarskega načrta. Morda res, vendar se nam zdi le malo preveč optimistično to prepričanje.

Ko smo že omenili potovanje na Japonsko, povejmo, da je tja poletel predsednik general Videla in številna komisija, med katero štejeta gospodarski in zunanji minister. Glavni namen je še bolj ojačiti sicer dobre argentinsko-japonske odnose, in zainteresirati japonski kapital na investicijah v argentinskih podjetjih. Tudi se analizira možnost nove migracijske politike, pri kateri bi bili vseljeni iz Japonske dobrodošli. Japonci so znani po svoji delavnosti, in tega Argentina trenutno najbolj potrebuje.

Ta teden je bila objavljena statistika glede inflacije v mesecu septembru. Draginja je narasla za 6,8 odstotkov (torej je zopet zlezla v normalne tirnice). Vendar bo letos znova hudo preselila optimistične vladne napovedi. V začetku leta se je govorilo o 80 odstotkih, ali še manj. A že v devetih mesecih je draginja narasla za 109,1 odstotkov; in od lanskega do letošnjega septembra (zadnjih 12 mesecev) za 172 odstotkov. Kdaj se bo ustavilo?

Ob koncu omenimo še vsakoletno mladinsko romanje v Luján. Iz leta v leto raste, in predstavlja nov dokaz, kako se mladina vedno bolj pogosto obrača k duhovnim vrednotam, vrača k veri v iskanju lepših in čistejših idealov. Razočarani nad praznoto materialnih dobrin in zlaganostjo političnih sistemov, se vračajo v naročje Cerkve. Da le ne bi odšli praznih rok...

Tine Debeljak

Med knjigami in revijami

I.

POT SLOVENSKIH KRŠČANSKIH SOCIALISTOV V OSVOBODILNO FRONTO

Na ljubljanski univerzi je bilo napisanih nekaj disertacij iz raziskavanj naše polpretekle politične zgodovine, ki utegnejo zanimati tudi nas, zlasti zato, ker so pisane z znanstveno metodo in operirajo z dokazilnim gradivom, ki ga je mogoče kontrolirati. Leta 1977 je izšla taka disertacija srbskega doktoranda Momčila Zečevića Slovenska ljudska stranka in jugoslovanska zedinjenje 1917-1921, ali Od Majniške deklaracije do vidovdanske ustave (430 str., založba Obzorja), o kateri smo svoj čas obširneje govorili. Zdaj nam je prišla v roke podobna razprava v Cankarjevi založbi, ki jo je napisal Janko Prunk pod naslovom Pot krščanskih socialistov v Osvobodilno fronto slovenskega naroda (str. 240). Gradivo samo nas je zanimalo, da bi obširneje poročali o njej, zlasti ker je zbrano iz podrobnega pregleda tedanjega časopisja, iz raznih rokopisnih zapuščin, arhivov in po spominu še živčih.

Zato to širše poročilo iz več razlogov: Vemo, da je Kidrič svoj čas izjavil: „Brez krščanskih socialistov bi ne bilo Osvobodilne fronte.“ Vemo tudi, da je organiziranih komunistov v Sloveniji ob začetku vojske bilo le 200! Med temi samo nekaj „generalov brez vojske“. Kje bodo dobili vojsko, množico, brez katere po marksizmu-leninizmu ni mogoče začeti nobene revolucije. Vemo tudi, in to je izjavil Kocbek, da je imela prisotnost krščanskih socialistov, oz. kristjanov, v OF namen, pripeljati množice na pozicije Osvobodilne fronte.

To je — dati komunistom vojske, in jo „povezati z narodom“, ljudstvom, kjer so množice. Vemo tudi, in tega niso skrivali nikdar, da je komunistična partija zamislila in vodila OF. Tako so krščanski socialisti — delavci v Jugoslovanski strokovni zvezi, kakor kulturniki ob reviji Dejanje — 1. 1940 prevzeli Stalinovo vlogo leto prej: dati možnost — eni Hitlerju, da je sprožil sve-

zemsko, v Švico, kjer je deloval npr. Ragaz, ki ga je cenil tudi Lenin, pa imenoval take sodelavce „jokajoče socialne farje“.

Tudi W. Hohoff (u. 1923) je našel več razumevanju pri Engelsu, Trockemu, itd., kot v Cerkvi. V take poskuse je udarila enciklika Rerum Novarum (1891), ki je katoliško doktrino postavila proti socializmu. Tej so sledili tudi protestanti, ter tako lahko govorimo o splošni krščanski doktrini. Po prvi svetovni vojni se je to preoblikovanje sveta in družbenega reda prepletalo med marksizmom in krščanstvom, se duhovno poglobljalo in človeško humaniziralo, etično čistilo in evolucioniralo in revolucioniralo. Pisec posebej omenja nemško mladinsko gibanje (Wittig, Guarnini...), filozofa Maritaina ter Mounieira (njegov Esprit), njun personalizem, antikapitalizem in antifasizem. Oba francoska predstavnika katoliške filozofije sta vstopila v antifasistični odbor. Zato ju imenujemo „pogojne krščanske socialiste“. (Toda enciklika Quadragesimo anno iz 1. 1931 prepoveduje izraz „krščanski socializem“, ker se pojma med seboj izključujeta.)

Po takem evropskem uvodu, pride pisec k II. poglavju: Krščanski sociali-

sti pod okriljem SLS (49-86). To je: k opisu razvoja krščanskega socializma pri Slovencih od 1918 do 1928. Razbira namreč gradivo po letih zaporedoma.

Izvir ima v Krekovem Slovenskem katoliškem delavskem društvu (1894), ki je postalo tudi temelj politični organizaciji SLS. V njej se je kot delavska organizacija formirala 1. 1909 Jugoslovanska strokovna zveza, ki jo je Krek vedno smatral kot del SLS v okviru stranke. V svojem imenu je nastopila prvič, ko je septembra 1917 podpisala majniško deklaracijo. To poglavje obsega prvo povojno desetletje. Povojna katoliška inteligenčna mladina, ki je končala univerzo že na novi ljubljanski univerzi, je prinesla novo radikalno dinamiko v Krekovo organizacijo, z začetkom, da mora iti korak naprej od Kreka v povojno, že v najboljševidno sodobnost. Tedaj je Janko Kralj, še študent napisal: „Socialistična družba bo prišla, vprašanje je le, ali bo krščanska ali ne.“ (1918) On je tudi zbral prvih pet akademikov, ki jih je zanimalo socialno vprašanje v Socialni klub (1919). Ti so bili: Janko Kralj, France Žužek, M. Bitenc, Leopold Eiletz, J. Lazar in dva osmošolca France Birk in Miro Jeršič. (Bo še)

Novice iz Slovenije

ČRNO MELJ — V črnomeljski občini so v letu po partijskem kongresu ustanovili 12 novih Osnovnih organizacij Zveze komunistov tako, da jih je sedaj 55. Vendar z delom teh 55 ZK niso bogve kaj zadovoljni v partijskih vrstah: v večini organizacij so se zbrali komunisti le po enkrat.

MARIBOR — Mariborsko mesno podjetje Košaki je prvič po letu 1975 zaključilo polletno bilanco s prebitkom. Sanacija je, pravijo, uspela. Toda nad vso mesno industrijo vise črni oblaki — odkup živine za zakol se je zmanjšal za 45 odstotkov, ker predvsem zasebni živinorejci opuščajo rejo za zakol.

LJUBLJANA — Ves ljubljanskih Grad je v opazih. S pritiskom sedmih atmosfer so mu v začetku septembra vbrizgavali cementno mleko. Za popravila so izdali že 55 milijonov dinarjev, podpisniki pa so se svoj čas obvezali, da bodo zbrali 66 milijonov. Vprašanje je, če bo dovolj. Leta 1964 je znašal proračun za obnovo 7 milijonov, čez štiri leta so ga povišali na 18 milijonov. Toda Grad je kar naprej propadal, obnova je bila bolj krpanje. Morda bo sedanja uspešnejša.

CERKNICA — Slovenski oktet je tik pred odhodom na drugo turnejo po Afriki kar pridno nastopal po Sloveniji. V Preboldu je 28. avgusta nastopil na koncertu, ki ga je organizirala tamkajšnja tekstilna tovarna, nato so 29. avgusta nastopili v dvorani Zdraviliškega doma v Rogaški Slatini, 30. so peli turistom v Portorožu, 31. avgusta pa so s koncertom v zelški cerkvi zaključili letošnji krog tamkajšnjih komornih glasbenih večerov.

LJUBLJANA — Publikacija instituta za slovensko narodopisje pri SAZU nosi naslov „Traditiones“ letos je izšla številka 5-6, sicer z zamudo, na 400 straneh. Publikacija nosi to pot še podnaslov „Kuretov zbornik“, je torej posvečen 70-letnici etnografa profesorja Nika Kureta, ki je slavil sedemdesetletnico pred tremi leti. V zborniku je 45 prispevkov domačih in tujih avtorjev, uvodni članek o Niku Kuretu je napisal Vilko Novak.

KOPER — V „Luki Koper“, kakor se uradno imenuje podjetje, ki upravlja koprsko pristanišče, so 10. septembra odprli sodoben kontejnerski terminal, ki je največji v Jugoslaviji. Koprsko pristanišče je že lani v pretovoru kontejnerjev krepko vodila pred ostalimi jugoslovanskimi pristanišči, z novim terminalom pa se je zmogljivost še močno povečala. Lani so pretovorili 34.700 kontejnerjev. Nov terminal ima na 12 hektarjih prostora za 2400 kontejnerjev. Za hladilne kontejnerje imajo pripravljenih tudi 200 priključkov; podjetja, ki bi se odločila za polnjenje

kontejnerjev, imajo na razpolago še 10.000 kv. metrov pokritih skladišč.

LJUBLJANA — Dosedanji tajnik komisije SRS za odnose z verskimi skupnostmi Peter Kastelic je bil imenovan za prvega sekretarja poslaništva pri Svetem sedežu v Rimu. Pred odhodom v Rim je v začetku septembra obiskal tudi slovenske škofo.

BRESTANICA — V tem kraju, ki se je pred vojno imenoval Rajhemburg, so pred časom zgradili plinsko-premogovno elektrarno, ki deluje samo občasno, ob pomanjkanju elektrike. Je torej več ali manj stalno v obratu... Imeli so tam 30.000 ton premoga iz Senovega in ob sedanjem pomanjkanju goriva so nanj poželjivo gledali razni porabniki. Ta „višji“ so ugotovili, da je brestaniška elektrarna zastarela za premog, v šoštanju da ista količina premoga daje več megavatov; za gospodinjstvo pa isti premog menda ne bi služil, zato so ga prepeljali v šoštanj.

LJUBLJANA — Vse vrste premoga iz slovenskih rudnikov so podražili za 20 odstotkov. Podražitev pa še ni stopila v veljavo, ker morajo zaradi odloka o zamrznitvi cen pristati na nove cene tudi druge republike.

TREBNJE — V Trebnjem so 4. septembra pričeli graditi novo šolo, ki bo imela 38 učilnic, telovadnico in druge prostore. Novo šolo bodo končali v dveh letih, če ne bo kakih zamud. Z gradnjo bi namreč morali začeti že pred leti, pa ni bilo denarja.

NOVO MESTO — IMV (Industrija motornih vozil) se je odločila za izgradnjo lastnega industrijskega tira. Proga bo speljana — zaradi težkega terena — od postaje Kandija po viaduktu do žabje vasi, kjer ima IMV proizvodne prostore.

LJUBLJANA — Ljubljansko lutkovno gledališče je pripravilo za prvo premiero nove sezone zgodbič Polonce Kovač „Jakec in stric hladilnik“. Začeli pa so sezono kot gostje Krajevne skupnosti Zgornja Šiška, ker pač še nimajo svojih prostorov.

LJUBLJANA — Ob šestdesetletnici elektrotehničnega študija na ljubljanski univerzi so 4. septembra pričeli štiridnevni mednarodni simpozij o teoriji elektroverzij. Srečanja so se udeležili znanstveniki iz 24 držav, predloženih je bilo 76 referatov.

SPODNJE GORJE — Soteska Vintgar že osmo desetletje vabi turiste. Soteska, kjer so Gorjani napravili mostove in galerije leta 1893, je dolga 1600 metrov. Obnovili so galerije že večkrat, nekajkrat tudi mostove, ki jih je narasla Radozna odnesla; sedaj pa bo spet treba obnoviti tako mostove kot galerije, ker so že močno dotrajani.

GALLUSOV KONCERTNI VEČER

Gallusov koncertni večer spada med prireditve, ki jih vsako sezono pričakujemo kot nekaj po sebi umljivega, kar ne more izostati, saj je eden izmed izrazov našega zdomskega bivanja. Zbujamo nam privide domovine in spomine nanjo, na preživetje mladost na domačih tleh, na slovo z rodne grude... Našim mladim odpira okno, zavzetjšim celo vrata v zemljo skupnega izvora. In vsem poklanja trenutke užitka ob melodijah, najsi bo s slovenskih ali tudi s tujih delev, a vselej v pojmovanju našega človeka, v glasbeni govorici, ki jo zato zlahka razumemo ali vsaj podzvestno podoživljamo. Ni tedaj čudno, če Gallus vselej napolni dvorano.

Tako tudi topot v soboto, 29. septembra. Z vseh vetrov Velikega Buenos Airesa zasedamo in polnimo vrste v dvorani Slovenske hiše. Vse polno znancev; starejših, mlajših. Sproščeno pozdravljanje in otenkih kretanje, glasu, stiska rok priča o vzajemnem razumevanju, povezanju v eno samo družinsko enoto. Slutnja skorajšnje pesmi že druži v značilno razpoložensko pričakovanje skupnega doživetja duhovne vrednote, tako zelo naše, nam lastne. Včasih se vprašam: Pomeni tudi drugim narodom pesem toliko kot Slovenecem; vsem. Tako glasbeno večšim kot laikom. Spominjam se, kako neverno so nekoč v tuji družbi nekih Evropejcev poslušali moje zatrevljanje, da Slovenec poje, ko je poln veselja, a tudi, ko ga duši žalost; ko se mu srce smeje in

ko joče. Niso mi verjeli. A vi in jaz vemo, da je temu tako, mar ne, bratje?

Enako razpoloženje polni prostor za odrsko zaveso, med kulisami. Med pevkami in pevci, gotovo tudi med obema nocojšnjima dirigentoma. Le da oni ustvarjajo, dajejo; mi samo sprejemamo. A se ujemamo v enakih čustvih. Tako zatrjuje tudi Gallus sam v svoji uvodni besedi —, ki jo je prepriljivo nazorno bral njegov član Gregor Batagelj in je enako tudi uvažal v posamezne pesmi — ko pravi, da „vse se spremi. Nova obrazi, nova hotenja, nova volja do lepote — pa vseeno po starem: ista stara ljubezen do pesmi, naše lepe, nepozabne... pesmi, ki so drage tem na odru in vam v dvorani.“

Tem in drugim besedam lepih misli daje ozadje v harmoničen šopek že porazporejeni Gallusov dekliski zbor. Trideset in več deklet. Ob pogledu nanje se marsikdo v dvorani sprašuje: Kje so naši fantje? Res ne najdejo poti iz dvorane tudi na oder? A že prehaja napovedovavec k programu nocojšnjega večera in ni več časa za iskanje vzroka fantovski odsotnosti.

Za ves spored tega koncerta sta voditelja tako za prvi del (dekliski zbor) kot za drugega (mešani zbor) izbrala večinoma malo znane zborovske skladbe s spremljavo klavirja, kar je koncertna redkost. Z izjemo Čeha Dvoržaka so vsi ostali avtorji Slovenci.

Kot prvega je dirigentka prof. Anka Savelli-Gaserjeva za svoj Dekliski zbor

Osebnosti:

Krst: Krščena je bila v Mendozi Erika Bajda, hči Jerneja in ge. Angelce roj. Šmon. Botrovala sta Miha Bajda in ga. Marjanca Žumer. Krstil je župnik Ivan Tomažič. Čestitamo!

Poroka: V soboto 6. oktobra sta se poročila v cerkvi Marije Pomočnice v Ramos Mejia gđ. Marija Čater in Herman Zupan ml. Poročne priče so bili starši novoporočencev ga. Marija in Drago Čater ter ga. Julijana in Herman Zupan. Med poročno sv. mašo, pri kateri je prepeval zbor Gallus, ju je poročil g. Jože Škerbec. Mladoporočencema iskrene čestitke!

Nov diplomant: 25. septembra je na državni univerzi v La Plati diplomiral za zdravnika Rudi Vidmar iz Berazateguija. Iskrene čestitke novemu diplomantu.

BUENOS AIRES

SLOMSKOVA PROSLAVA

Kakor vsako leto smo se tudi letos spominjali očeta slovenske šole, Antona Martina Slomška. V soboto 22. septembra so se zbrali otroci slovenskih šol v spremstvu staršev in učiteljstva na Slomškovi proslavi v Slovenski hiši. Najprej je g. dr. Alojzij Starc skupaj z g. župnikom Vinkom Zaletlom daroval sv. mašo za žive in pokojne učitelje. V pridigi je bilo med drugim poudarjeno, kako važno je za otroka, da ga starši že od rane mladosti navajajo k udeležbi pri slovenski sv. maši. Petje je vodil otroški zbor ramaške šole, ki ga že dolgo let poučuje gđ. Anica Šemrov.

Po sv. maši je bila v dvorani igra „Praprotno seme“. Pripravila jo je slovenska šola iz San Justa. Oder so krasile prelepe kulise, delo Toneta Oblaka: na desni kmečka hiša, na levi veliko drevo, v ozadju gozd, ob hiši pa čisto prava tuala, kakršna smo včasih videli na kmečkih dvoriščih. Igralci so od začetka do konca brezhibno podajali vsak svojo vlogo: od starega očeta do najmanjšega palčka.

Ob priliki krstne uprizoritve te igre v San Justo je bilo na tem mestu podano izčrpno poročilo, zato smo nekaj misli ob ponovitvi na Slomškovi prireditvi izpustili.

Otroci zelo radi igrajo in tudi gledajo, pa je, žal, vedno težje dobiti zanje primerno igro. Zato smo še toliko bolj veseli in hvaležni Maksu Osojniku, ker se je lotil pisanja otroške igre. Posegel je v naš slovenski pravilni svet: praprotno seme, ki stori, da slišiš govoriti živali v kresni noči; pa vile, palčki in poredni škrti, ki zavajajo navihanega Tončka v hudobijo. Seveda se potem vse srečno konča. Prepričani smo, da bo ta igra zaživela še na marsikaterem odru.

Vsi, ki so pri igri sodelovali, so vložili v svoje delo sila veliko truda. Od

PROSLAVA NARODNEGA PRAZNIKA 29. OKTOBER IN DNEVA SLOVENSKE ZASTAVE OB 35-LETNICI USTANOVITVE NARODNEGA ODBORA ZA SLOVENIJO bo v soboto 27. oktobra v Slovenski hiši. Začetek ob 19. uri s sveto mašo v cerkvi Marije Pomagaj; ob 20 spored v veliki dvorani in ob 21 slavnostna večerja.

Na proslavo so vabljeni vsi slovenski javni delavci: odborniki vseh slovenskih organizacij, domov in ustanov, slovenski dušni pastirji, vzgojitelji naše mladine, kulturni ustvarjalci, predavatelji v naših organizacijah in vsi, ki se zavedajo nujnosti ohranjanja slovenske narodne zavesti.

določila Antonina Dvoržaka (1841-1904), poleg Smetane največjega češkega skladatelja oper, simfonij, komorne, religiozne in klavirske glasbe, komadov za čelo, narodnih plesov in mnogih pesmi. Mnoge skladbe temelje na narodni glasbi. Iz tega njegovega repertorija smo slišali tri moravske tožne dvospeve, polne Dvoržaku lastne melodične svežine: Brezupna nada, Pozdrav iz daljave in Venec. Po svojih sestavinah so se kot nalašč prilagale interpretaciji naših deklet. — Naslednji, p. Hugolin Sattner (1851-1934) je predvsem skladatelj oratorijev in kantat romantično-liričnega koncepta. V svežem spominu nam je še njegov Assumptio v Gallusovem izvajanju. Na besedilo pesnice Utve — Ljudmile Prunkove smo slišali štiri pesmi iz njegove Mladinske zbirke: Gorsko pripovedko, šegavo Kapelico, sanjavo Tihno je legel mrak in ljubljansko Dekle Krim, vse štiri za triglasni dekliski zbor. To so malo znane in tudi redko pete, a ljubke pesmi. Vsi smo jih verjetno slišali prvič. — Zbor je zaključil svoj program z že mlajšim Stankom Premrlom (1880-1965), ki je komponiral tako cerkveno kot svetno glasbo in je po številu svojih del verjetno najplodovitejši slovenski skladatelj: preko tisoč opusov, klavirskih, simfoničnih, vokalnih. Z našega odra večkrat slišimo kaj njegovega. Nocojšnji sanjavi Večer na morju pa je le redkokdaj na sporedu.

Nastete pesmi je znala dirigentka izredno skladno uvežbati s svojim zborom, ki ga ob nastopih tudi povsem obvlada. V razmeroma kratkem času ji

režiserja (Frido Beznik) in njegovih pomočnic in pomočnikov (Kristina Jerab, Anica Mehle, Katica Cukjati ter ves šolski odbor s predsednikom Pavlom Malovrhom), do vseh velikih in malih igralcev. Kdo bi preštel ure in dela in kopico žrtev, ki jih zahteva takale igra!

Do tu smo gledali eno, bleščečo se stran medalje, kakor pravijo tukajšnji domačini. Obrnimo jo še na drugo stran! Ta slika je pa, na žalost veliko manj bleščeča in nam da misliti...

Slovenske šole obiskuje letos čez petsto otrok. Upravičeno se smemo vprašati, zakaj tako upada udeležba na šolskih prireditvah, saj je na zadnji manjkalo več kot polovica otrok. Ali res že tako malo cenimo šolske prireditve, ki so pripravljene s tako ljubeznijo in tolikim trudom? Ali res ne vidimo pomena, ki ga ima taka prireditev za naše otroke?

Slovenci po svetu in celo doma nam zavidajo naše prireditve. Ljudje tujih narodnosti, ki imajo vpogled v naše kulturno delo, se sprašujejo, kako je sploh mogoče kaj takega. Eni in drugi odkritosrčno priznavajo: česa takega ne vidiš nikjer drugod. Kaj vse bi mnogi žrtvovali, da bi mogli nuditi svojim otrokom tako predstavo. In še dolgo potem bi se z njimi o njej razgovarjali. Mi pa, ki bi z malo dobre volje lahko bogatili svoje otroke z neprecenljivim kulturnim bogastvom, se zanj nekateri niti ne zmenimo. Kje je vzrok? Se nam zdi škoda časa, denarja? Je mar naša slovenska zavest res že tako borna, da nam je najmanjša žrtev odveč? Se ne bojimo, da nam bodo otroci nekoč očitali našo brezbriznost?

Čas je, da se starši zavemo svoje odgovornosti, ki jo imamo do svojih otrok in do slovenske skupnosti. Lahko se zgodi, da nam bo nekoč žal, a takrat bo prepozno: ne bomo mogli popraviti, kar smo zamudili.

Toliko v premislek, da bodo v bodoče šolske prireditve, ob katerih se naši otroci kulturno bogatijo, bolj obiskane.

Z. J.

III. KULTURNI VEČER SKA

Na tretjem kulturnem večeru Slovenske kulturne akeije dne 15. t. m. je govoril dr. Mirko Gogala o razvoju latinskoameriške Cerkve v času „Od Medellina do Puebla“. Predavatelj, predsednik teološkega odseka SKA, je že nekajkrat na katedri SKA govoril o aktualnih problemih sodobne Cerkve v Južni Ameriki, o modernih tokovih kot so Cerkve osvobođenja in podobno, ter je gotovo med nami najbolj poklican, da spregovori tudi o rezultatih škofijske konference latinskoameriških škofov v Puebla, ki se je udeležil tudi papež Janez Pavel II.

Dr. Gogala je za uvod poudaril najprej važnost konference v Puebla, ki je bila gotovo najpomembnejši dogodek v latinski Cerkvi letošnjega leta in ki je imela odmev po vsem svetu, katerega

je povzdignila še papeževa osebna udeležba na njej. Je ta konferenca v Puebla tesno povezana nazaj z rezultati v Medellinu. Zato je svoj prvi del povezal s konferenco v Medellinu, ki jo je analiziral pod dvema vidikoma. 1. Kot razlago kontinuitete Cerkve do Medellina, ki pomeni harmonično nadaljevanje nauka in življenja Cerkve do tedaj. Drugi vidik je: razlaga revolucionarnega preloma, ki se je zgodil v Medellinu, ko je konferenca prelomila z vso tradicijo Cerkve in naredila „kvalitativni skok“ v novo. Kakor tudi pomeni kvalitativni skok, je postal Medellín tudi izvor raznih revolucionarnih poskusov, predvsem z ozirom na mešanje vplivov marksizma in osvoboditeljske socialne tendence v teološka in pastoralna področja. Duhovniki so v množicah odpadali in se ženili, in tudi drugače uhajali zunaj teoloških področij. Cerkve je težila v sekularizacijo, predvsem v prvem času po Medellinu. Nato je prišla reakcija, ki je nihče ne bi pričakoval: ljudska vernost, romanja, privezanost na katoliško tradicijo, živa ljudska pobožnost je zmaga la nad racionalizmom in marksizmom in rešila vero v Latinski Ameriki. To označuje drugo dobo po Medellinu. V tako reakcijsko dobo je padla konferenca v Puebla.

To je dr. Gogala obdelal v drugem delu. Najprej je opisal pripravo na konferenco in na težave, zvezane s tem, ki jih je dobro poznal po svojih stikih s tukajšnjimi škofi. Predvsem so bile težave zaradi razdeljenosti v cerkvenih vrstah. Poudaril je papežev uvodni govor, analiziral njegove misli, navodila in načela, nato pa opisno podal potek konference in natančno analiziral sklepe konference, ki so zbrani v zbirki dokumentov konference pod naslovom: Sedanjost in prihodnost evangelizacije v Latinski Ameriki. Zlata rita, ki veže vseh pet delov končne redakcije, je: evangelizacija, in osrednje vprašanje v njem: občestvosoudeležba, ki ga skuša konferenca reševati. S povzetkom glavnih dosežkov te znamenite konference latinskoameriških škofov je sklenil predavatelj dr. Gogala svoje jasno in dokumentarno predavanje o Cerkvi, kakor izhaja iz Puebla.

Po predavanju je sledila plodna in živahna debata.

SAN MARTIN

TOMBOLA

V nedeljo, 7. oktobra je bila v Slovenskem domu v San Martinu vsakoletna tombola ob zelo velikem obisku Slovencev iz San Martina in tudi od drugih krajev. Klicanje števil je zopet zelo spretno vodil Lojze Rezelj. Glavni dobitke je zadela ga. Neža Potočnik. Napeti in lepi igri je sledila družabna prireditev ob zvokih bivše Planike. Pohvaliti je dejstvo, da se je prireditev že ob 23 končala.

Slovenci na Koroškem

ŠE O BOMBNEM ATENTATU V VELIKOVČU

V zadnji številki našega lista smo poročali o bombnem atentatu v mestnem muzeju v Velikovu, ki je povzročil veliko materialno škodo. Ranjena sta bila Slovenca Luka Vidmar (32 let) in Mira Lorger (28 let), za katero se je izkazalo, da je njeno pravo ime Mira Blaj iz Maribora. Po atentatu je takoj padel sum nanju, vendar je bilo zaradi ne-

(Nad. na 4. str.)

opere Gosposvetski sen (program piše zvon) skladatelja Risto Savina, kar je psevdonim za pravo ime Friderika Širca (1858-1948). Savin je zanimiv pojav v našem glasbenem ustvarjanju. Po poklicu častnik, je dosegel čin generala in kot tak živel do konca prve svetovne vojne večinoma zunaj slovenske zemlje, a ji je ostal dosledno zvest. Spočetka pozni in novoromantik je kasneje oral že po impresionističnem izrazu napredne stilne orientacije in sledil do konca razvoju glasbenega časa.

Spada med najpomembnejše slovenske glasbene ustvarjalce izza konca 19. in začetka 20. stoletja. Njegov opus obsega samospeve, klavirsko, komorno in orkestralna dela, kantate, opere, vokalne zборе. — Groebmingovi otroško igrivi Metuljčki iz župančičeve poezije so zatem smiselno izrazili še drug zakon narave: o obnavljajočem se trajanju, obnavljanju, rojevanju. — Naslednji dve Schwabovi sta tudi komponirani na župančičeve tekste: vselej učinkovita, pogosto izvajana pesem s staro tradicijo Zlata kanglica, skladba za mešani zbor, klavir in harmonij; ter pevski valček Dobro jutro. Zaradi tehničnih ovir je spremljavo s harmonijem morala nadomestiti adaptacija za klavir. Sopranski solo v Zlati kanglici je bil zaupan mladi ge. Katici Lipušček-Peretičevi. Njen lepo barvan glas in čista intonacija precejšnjega obsega je bil prijetno presenečenje tega večera. Z zanimanjem bomo sledili njenemu pevskemu razvoju. — Dr. Anton Schwaba (1868-1938), zob-

(Nad. na 4. str.)

ESLOVENIA LIBRE

14. obletnica blagoslovitve Slovenskega doma v Berazategui.

Na Pristavi družinsko kosilo ob 13.

V tem poročilu izostaja strokovna ocena obeh zborov, kar pritiče glasbeno izvedenейšim. Pogrešamo glasbenih kritikov. Študira pa že nekaj naših mladih na glasbenih konzervatorijih. Če bi kdo teh skušal prodreti tudi v to glasbeno stroko, bi bila kaj kmalu lahko izpolnjena ta neprijetna vrzel v naši skupnosti. Morda bi temu ali onemu zadoščala samo kaka spodbuda in napotek od koga merodajnih. dku

Igral bo SLOVENSKI INŠTRUMENTALNI ANSAMBEL

V SLOGI JE MOČ!

DRUŽINSKO KOSILO

- Avda. Hipólito Yrigoyen 8854,
LOMAS DE ZAMORA,
T. E. 243-2291/3058
- Laprida 398,
LOMAS DE ZAMORA,
T. E. 243-6060
- Ruta 205, nasproti postaje
EZEIZA, T. E. 295-1197
- Avda. 25 de Mayo 136,
C. SPEGAZZINI